

2021 р.). Київ : Київський університет імені Б. Грінченка. 2021. С. 316-319.
<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15423>.

4. Сухорукова А., Житняковська А. Трансформація управлінських та економічних систем в умовах емерджентної економіки: проблеми, імперативи та вектори розвитку. Проблематика і перспективи сталого розвитку України в аспекті синергії інтеграції економіки, бізнесу та HR-інжинірингу : матеріали III всеукраїнської наукової конференції студентів та молоді (м. Хмельницький, 15 травня 2025 р.). Хмельницький : ХНУ 2025. С. 452-454. <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/22288>

УДК 351.84:338.48-44:314.15

**РОЛЬ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У РОЗВИТКУ ТА
 ТРАНСФОРМАЦІЇ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ
 ГРОМАД**

**THE ROLE OF INTERNALLY DISPLACED PERSONS IN THE
 DEVELOPMENT AND TRANSFORMATION OF THE HOSPITALITY
 SECTOR OF TERRITORIAL COMMUNITIES**

Мандрик Ліна Петрівна, заступник директора з навчальної роботи ВСП
 «Технологічно-економічний коледж Миколаївського національного аграрного
 університету»

Кошміла Катерина Віталіївна, здобувачка передфахової вищої освіти ВСП
 «Технологічно-економічний коледж Миколаївського національного аграрного
 університету»

Масова міграція населення, спричинена воєнними діями, призвела до суттєвого перерозподілу людського капіталу в Україні. Сфера гостинності виявилася однією з найбільш динамічних платформ для інтеграції внутрішньо переміщених осіб (ВПО), оскільки вона здатна швидко абсорбувати робочу силу та адаптувати бізнес-моделі під мінливі потреби громади. ВПО сьогодні виступають не лише як джерело трудових ресурсів, а як активні суб'єкти інноваційних змін, що приносять у приймаючі громади нові стандарти сервісу, технологічні рішення та підприємницьку культуру.

Професійна інтеграція ВПО у сферу гостинності має багатогранний характер. По-перше, відбувається «професійна дифузія»: фахівці з великих

міст (Харкова, Маріуполя, Донецька), де рівень конкуренції та вимог до сервісу традиційно був вищим, стають провідниками нових стандартів обслуговування у менших громадах. Це стосується не лише якості приготування страв, а й впровадження CRM-систем, сучасного маркетингу в соціальних мережах та систем управління якістю (НАССР).

По-друге, феномен релокованого бізнесу створює умови для «економічного відродження» територій. Підприємці з-поміж ВПО часто відкривають не просто заклади харчування, а концептуальні простори. Це можуть бути кав'ярні-ростерії, пекарні за автентичними рецептами або арт-кафе, які стають новими центрами соціалізації. Такі заклади виконують важливу психологічну функцію — вони стають майданчиками для адаптації інших переміщених осіб, створюючи атмосферу «дому далеко від дому» через знайомі смаки та традиції.

По-третє, ВПО суттєво впливають на гастрономічну карту громад. Поява закладів із кримськотатарською кухнею, східними прянощами чи унікальними херсонськими продуктами розширює пропозицію на ринку та стимулює розвиток гастрономічного туризму. Навіть у прифронтових регіонах, таких як Миколаївщина, сфера гостинності завдяки ВПО демонструє неймовірну адаптивність: заклади трансформуються у волонтерські хаби, кейтерингові служби для забезпечення гуманітарних місій та коворкінги з безперебійним живленням.

Ефективна роль муніципальної влади у цьому процесі полягає у створенні «сприятливої екосистеми» для реалізації потенціалу ВПО. Це включає надання пільгових умов оренди комунального майна для релокованого бізнесу, організацію програм мікрогрантів на відкриття власної справи та проведення професійних форумів для обміну досвідом між місцевими рестораторами та новими мешканцями громади. Важливим є також сприяння у легалізації трудових відносин та спрощення дозвільних процедур.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що ВПО є каталізатором «якісного стрибка» у сфері гостинності. Вони не просто заповнюють вакансії, а створюють нову додану вартість, роблячи громади більш сучасними, відкритими та стійкими до криз. Спільні зусилля муніципальної влади, бізнесу та ВПО у розбудові сервісної індустрії закладають надійний фундамент для економічного процвітання територій у повоєнний період відновлення.

Список використаних джерел

1. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 № 1706-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18> (дата звернення: 01.12.2025).
2. Бойко М. Г., Боцан Т. В. Розвиток індустрії гостинності України: виклики та можливості в умовах воєнного стану. *Економіка та управління*. 2023. № 3. С. 44–52.
3. Оцінка потреб та інтеграції внутрішньо переміщених осіб у територіальних громадах України : аналітичний звіт / Міжнародна організація з міграції (МОМ). Київ, 2024. 88 с.
4. Кузьменко О. В. Адміністративно-правове регулювання діяльності сфери послуг в умовах воєнного стану. *Право і безпека*. 2023. Вип. 2. С. 31–39.
5. Розвадовська І. О. Роль місцевого самоврядування у забезпеченні життєстійкості територіальних громад. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. URL: <https://economyandsociety.in.ua> (дата звернення: 01.12.2025).
6. Сторонянська І. О. Стійкість територіальних громад: засади забезпечення та напрями зміцнення людського капіталу. *Регіональна економіка*. 2022. № 2. С. 5–14.
7. Березіна Л. М. Трансформація ринку праці та соціальна інтеграція переміщених осіб у сфері послуг. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 1. С. 10–16.